

IŠ RANKRAŠTINIO PALIKIMO

Kito supratimas. Speckurso tezės*

VOSYLIUS SEZEMANAS

Klausimas: kaip galima įsivaizduoti kito žmogaus vidaus gyvenimą (jausmus, pergyvenimus, polinkius, nuotaikas)?

Tradicinė teorija: mes įsivaizduojam aplinkybes, kurios sukelia tokią poveikinę būseną ir perkeliame į tąją situaciją, ir tada pergyvenam šią jausmą (būseną), (tikrai silpnėsiu laipsniu). Šita teorija nepakankama: 1) Skirtumas ne tiek kiekybinis, bet ir kokybinis. Dažnai kiekybinio skirtumo nėra; 2) Aš skiriu kito jausmus nuo savo jausmų ir netapatinu savęs su juo. Tai nereikalinga (bet galima). Scheleris teisingai nurodė: gailestis nėra dalyvavimas kito kentėjime. Tai skirtingi dalykai. Pagal šią teoriją įsivaizduoti jausmą tokiu būdu kaip daiktą negalima. Įsivaizdavimas liečia *tik* dalykinius objektus; nedalykiniai objektai (būsenos) gali būti tik pergyvenimai. Iš to įsijautimo teorija. Jos klaidinimas: *circulus vitiosus*, subjektyvizmas. Identifikavimasis – bet netobulas ir kartu neidentifikavimas. Dialektika, bet ir to nepakanka.

Ką reiškia tapatinimas? Kaip galima jį konkrečiau apibrėžti? Negalima sakyti, kad riba tarp aš ir tu (ne-aš) išnyksta, nes kiekvienas palieka ir jis pats, jausmai negali sutapti.

Bet vis dėlto: čia vyksta transcendentiškas aktas, kuris apima, pasiekia ne-aš (visą transcendentinį pasaulį). Aš nuo ne-aš atskyrimas; paties aš aktas; objektyvus pažinimas; atsidėjimas objektui. Ekstatiškoji sąmonė.

Skirtumas tarp pirmųkščio ir išskleisto (transcendentiskai) pažinimo akto:

1) $S \rightleftharpoons 0$ artumas, jutimas.

2) (S-) – S apima, turi aplinkinį pasaulį.

Ten: imanentinis momentas – iškeltas – (jutimas).

Čia: transcendentinis – (daiktas, objektas).

Pažinimo aktas biologiškai (iš pradžių): suvokimo aktas. Todėl jis visuomet apima tai, kas duota ir kas neduota (šia prasme transcendentiškas). Jis iškart ir jiausmintas, emocinis. Ir šitas momentas dvejopas: subjektyvus ir objektyvus (palygink palietimą). Ką tai reiškia?

Pats objektas atrodo baises, viliojans, malonus, džiaugsmingas, liūdnas ir t. t. Vadinasi, ir čia paties subjekto reakcija (aš bijau, džiaugiuos ir t. t.), ir

---

*Rankraštis saugomas Vilniaus universiteto Mokslinės bibliotekos Rankraščių skyriuje, F 122–65.

jo objektyvus koreliatas: objekto ypatybė. Šitas suvokimas gali vystytis objektyvumo link ir diferencijuotis: ne tik kaip jis mane veikia, bet ir koks jis yra; ne tik jo duotos struktūros atžvilgiu, bet ir reikšmės atžvilgiu; aš pažinimo ir kito pažinimo diferencijavimasis ir savitarpio sąveika.

Suvokimo aktas diferencijuojasi: 1) kūnų suvokimas (savo kūno suvokimas), 2) gyvybės suvokimas (kūnas ir siela).

Ir vienas, ir antras pirmykščiai (Bendras aš ir ne-aš pamatas).

Pirmasis veda prie neemocinio objektyvumo. Antrasis – prie emocinio objektyvumo.

Kaip tai suprasti? Aš jaučiu kitų pergyvenimus ne taip kaip savuosius, tai ne paprastas jausmas – tiesiog surištas su mano aš, tai jausmas – suvokimas. Aš jaučiuos su kitu, *suvokdamas* jo gyvybę, ir tik per suvokimą šitas jausmas siejasi su mano aš. (Mano aš tik rezonuoja, atsiliepia tuo pačiu balsu). Objektyvus pažinimas: atsidėjimas objektui (ekstatiškas).